

RODNA DIHOTOMIJA DISTRIBUCIJE NEZAPOSLENOSTI ZA VRIJEME EKONOMSKE KRIZE U HRVATSKOJ

UDK 331.5-055.1/.3 (497.5)
Stručni rad

Ana Šimić, prof.
Srednja škola Lovre Montija, 22300 Knin
e-mail: anasimic25@gmail.com

SAŽETAK - Podređenost žena na tržištu rada i konstantnu prednost u nezaposlenosti analiziram u kontekstu tradicije i povijesti koje njeguju patrijarhalnost. Kao takva ova dugogodišnja rodna neravnoteža zahtijeva uklanjanje stereotipnih barijera i osnaživanje putem razvoja društvene svijesti. Statistički podatci pružaju mogućnost usporedbe položaja žena i muškaraca na tržištu rada, te razvoja rodne ravnopravnosti istih pod utjecajem ekonomskih i društvenih (ne)prilika tijekom vremena. Sada, u vrijeme globalne ekonomske krize, rodna struktura nezaposlenih uravnoteženija je nego ikada prije. Međutim, uravnotežen odnos među nezaposlenim ženama i muškarcima ne znači i postizanje ravnopravnosti. Rezultat je to ubrzanog rasta nezaposlenih muškaraca, dok se broj nezaposlenih žena također povećavao, ali sporije. Razlog tomu je najsnažniji utjecaj ekonomske krize na grane industrije i građevinarstvo, koje su tradicionalno «rezervirane» muškim djelatnostima, što opet iznova ukazuje kako je rod kompleksna kategorija koja osim kroz identitete, i kroz ekonomske strukture izražava kulturno, društveno i ekonomsko konstruiranje različitosti među ženama i muškarcima. Iako je ekonomska kriza kao destruktivna posljedica globalizacije donijela «lažnu» rodnu ravnopravnost, globalizacija ima potencijal da doprinese ravnopravnosti kreirajući nove ekonomske mogućnosti za žene.

Ključne riječi: rod, kriza, nezaposlenost, neravnopravnost.

SUMMARY- This paper analyzes the subordination of women on the labor market and constant lead in unemployment in the context of tradition and history, which cherish patriarchy. As such, this longtime gender imbalance requires removal of stereotyped barriers and empowerment through the uprising of social awareness. Statistical data provide the possibility to compare the position of women and men on the labor market, and the uprising of gender equality influenced by economic and social circumstances over time. Presently, at the time of the global economic crisis, the gender structure of unemployment is more balanced than before. However, the balanced relation between the unemployed women and men does not mean that the equality is achieved. This is the result of rapid growth of unemployed men, the number of unemployed women also increased, but slower. The reason for this is the strongest influence of the economic crisis on industries and architecture, which are traditionally reserved for men's economic activities, which again and again indicates that gender is a complex category which, in addition to the identities and the economic structure, also expresses the cultural, social and economic design diversity between men and women. Although the economic crisis, as the destructive consequence of globalization, made a false gender equality, globalization has the potential to contribute to equality creating new economic opportunities for women.

Key words: gender, crises, unemployment, inequality.

1. UVOD

Kao početak najnovije ekonomske krize uzima se proljeće 2007. godine, odnosno bankrot vodeće američke kompanije za substandardne kredite New Century Financial, dok se početak, točnije siječanj 2009. godine drži početkom globalne suvremene ekonomske krize. Dok jedni drže da je najveći uzrok ovoj krizi nedovoljna potrošnja, drugi pak tvrde upravo suprotno, te kao razlog navode prekomjernu potrošnju, uspoređujući je s onom iz 1929. godine. Prvi su sljedbenici Keynesa, ugledni ekonomski stručnjaci: Krugmana, Stiglitz, Vade, Feldstein i drugi. Dok bi se oprečno njima, ekonomisti poput Taylora i Rogoffa mogli nazvati marksistima ukazujući na suvremenost Marxove teorije

ekonomske krize i ideje kako nedovoljna potrošnja ne može biti uzrokom krize (Stojanov, 2009). Ova je financijska kriza posljedica neracionalnog ekonomskog ponašanja prekomjernog ili nedovoljnog i ekonomskih disproporcija, kao i naslijeđenih problema. Prvi korak u spašavanju svih onih koje je kriza zahvatila jest traženje načina smanjenja troškova, a kao logično rješenje nameće se smanjenje broja zaposlenih, te se kao takva kriza manifestira u porastu nezaposlenosti. Još uvijek se čini neizvjesnim precizirati koliko će kriza trajati, te kakve posljedice i kolikih razmjera će poprimiti. Međutim, ona je definitivno jedan od destruktivnih dometa globalizacije, koja dakako ima neosporiv niz svojih prednosti. Za uvod dovoljno, s obzirom da rad ne nastoji odgovoriti na pitanja o uzrocima suvremene ekonomske krize, a želeći se osvrnuti

isključivo na nezaposlenost kao najizraženiju manifestaciju iste, prije svega na rodne aspekte nezaposlenosti kojih je kriza uzrokom.

2. UTJECAJ GLOBALIZACIJE NA NEZAPOSLENOST

Globalna integracija nazvana globalizacija nosi i određene negativne učinke, ili rizike, među ostalima i one na području rada i zapošljavanja. Nezaposlenost je tako jedan od rizika koji su donijele slobodna trgovina i princip *laissez fairea* u vrijeme globalne krize. Globalna ekonomija ne podrazumijeva i postojanje globalne radne snage „lako kapital slobodno protječe elektroničkim krugovima globalnih financijskih mreža, radnu snagu još uvijek ograničavaju institucije, kultura, granice, policija i ksenofobija, a tako će i ostati u predvidivoj budućnosti“ (Castells, 2000:261). Premda su uzroci i rizici globalizacije globalni, rješenja se ipak nacionaliziraju u obliku intervencije nadležnih vlada i institucija različitim poticajnim mjerama i zakonima koje za cilj imaju smanjenje stopa nezaposlenosti. Osim transformacije proizvodnih odnosa, događa se i transformacija radnih odnosa. Posao nikad nije bio nesigurniji, radna se mjesta racionaliziraju, sve su češća honorarna zaposlenja i zaposlenja na određeno vrijeme, te u tom smislu treba razmišljati i o podacima o broju zaposlenih među kojima su česti oni koji rade na nestandardan način. Više od zaposlenih na nestandardne načine i nestabilnosti njihova posla, u ovom radu bit će riječi o nezaposlenima. Kako nezaposlenost, u ovoj priči kao globalni rizik, proizašao iz globalne ekonomske krize, ne pogađa jednako sve skupine populacije, što je jasno vidljivo iz statističkih podataka, pažnju ću usmjeriti na rodnu dihotomiju distribucije nezaposlenosti. Treba se utvrditi kako globalizacija regulirajući ekonomije može snažno utjecati na radnu rodnu ravnopravnost pružajući nove ekonomske mogućnosti ženama. Ta je mogućnost još uvijek samo potencijal koji se treba ostvariti, za čije je ostvarenje potrebno redefinirati rodne uloge žena i muškaraca u društvu, kao i utjecati na promjenu društvene svijesti o istima.

3. KAKO SU RODNE ULOGE FORIMIRALE I DEFORMIRALE ODNOS ŽENA I MUŠKARACA NA TRŽIŠTU RADA?

Rod kao društveno i kulturno oblikovanje biološkog spola ovisi prije svega o shvaćanju uloga pripisanih ženama i muškarcima. „Kao i s drugim skupinama koje nemaju moć (određene klase, manjine, osobe s posebnim potrebama, itd.), na rod (ženski) se gleda u postmodernom poimanju rodnoga vezanog za društveno-kulturne posebnosti“ (Borić i sur., 2004:24). Pripisivanje stereotipnih osobina ženama ili muškarcima na osnovu njihova biološkog spola, prema kojima su žene emotivne, nježne i

pasivne, a muškarci hrabri, dominantni i objektivni pojačava i „reciklira“ probleme nejednakosti između žena i muškaraca. Nejednakost u vrednovanju identiteta roda, odnosno manjim društvenim vrednovanjem ženskosti od muškosti, uzrok je rodne nejednakosti, a ravnopravnost znači priznavanje postojećih razlika i težnju za novim vrednovanjem, ili prevrednovanjem dosadašnjih vrijednosti ženskosti i muškosti na način jednakih prava, ali i jednakih mogućnosti i kada je u pitanju zapošljavanje, visina plaća, ali i nezaposlenost istih. Poistovjećivanje spola s rodom i jednakosti s ravnopravnošću, problem je na koji ukazuju teoretičarke i teoretičari koje/i se bave teorijama roda/spola. Iako spol znači prirodnu i biološku, a rod socijalnu kategoriju, razlika je to koje se rijetko tko pridržava, pa je koncept razdvojenosti tih dvaju pojmova često neodrživ. „U popularnom se razgovoru spol i rod rabe u istoznačnom jednako često kao i u suprotnom smislu; katkad se zapravo čini da je rod jednostavno eufemizam za spol. A sudeći prema broju znanstvenih knjiga i članaka koji uzimaju rod i žene kao istoznačnice, akademski svijet nije mnogo bolji u održavanju te razlike...“ (Wallach Scott, 2003:238). Poistovjećivanje žene samo s pripadajućim joj rodom znači novo ograničavanje njezinih sposobnosti kao i same osobnosti. Osim toga, „ako „jeste“ žena, to zacijelo nije sve što jeste; izraz nije iscrpan, ne zato što „osoba“ prije nego što ima rod transcendiraju njegova specifična svojstva, nego zato što se rod ne konstituira uvijek koherentno ili konzistentno u različitim povijesnim kontekstima te zato što se rod križa s rasnim, klasnim, etničkim, spolnim i regionalnim modalitetima diskurzivno konstituiranih identiteta“ (Butler, 2006:244). Tradicionalnost društva, rasprostranjenost rodni stereotipa kao i seksizama najznačajnije su prepreke ostvarivanju rodne, a samim tim radne rodne ravnopravnosti. Ekonomska i socijalna prava žena uvelike su ovisna o navedenim vrijednosnim predodžbama vezanim uz podređen položaj žene u sferi obitelji, ali i svijesti društva.

4. RODNA ANALIZA UTJECAJA GLOBALNE EKONOMSKE KRIZE NA NEZAPOSLENOST

Osim brojčanog omjera koje nam nudi statistika, kada je riječ o nezaposlenim ženama i muškarcima, za vrijeme i prije kriznog razdoblja u Hrvatskoj i svijetu, važno je promišljati i o jednakosti šansi istih na tržištu rada. Visoka nezaposlenost smanjuje mogućnost jednakih šansi za zapošljavanje socijalno ugroženih skupina. S obzirom na višak radne snage, poslodavci se više ne trude zapošljavati žene, pripadnike etničkih manjina, mlade, stare, invalidne i hendikepirane osobe. (Haralambos, Holborn, 2002) Položaj žena na tržištu rada, pitanje je, ali i odraz rodni odnosa u društvu, odnosno kućanstvu. Ekonomski pritisci na kućanstvo prisilili su mnoge

žene da rade. Povećana ekonomska aktivnost žena sigurno pridonosi procesu ostvarivanja veće jednakosti žena na tržištu rada. Međutim, premda su formalno ravnopravne s muškarcima, žene još uvijek nisu izjednačene s njima na tržištu rada. Žene su još uvijek primarno profesionalno segregirane, koncentrirane u honorarnim poslovima, te zakinite za rodnu razliku plaća (Giddens, 2007). Osim toga posao je središnji izvor identiteta muškaraca, koji je manje važan za žene. A nerijetko se smatra kako žene manje trpe zbog nezaposlenosti, imajući u vidu kako im život u vlastitom domu daje osjećaj identiteta i svrhe, tvrdi Sinfield u svom djelu *What unemployment means* (Haralambos, 2002). Patrijarhalnost, kao društveni sistem utemeljen na dominaciji muškaraca, je prema tome, najveći pojedinačni uzrok koji je povijesno i teorijski formirao i deformirao rodne odnose u društvu. A da je hrvatsko društvo patrijarhalno, kao takvo je okarakterizirano i u stavu ispitanika anketnog istraživanja Žene u politici iz 2003. godine, a koje je proveo Centar za ženske studije u Zagrebu. Naime, 57,8 % svih ispitanika/ica pozitivno je odgovorilo na pitanje je li hrvatsko društvo patrijarhalno, 24,4% njih nije se složilo, a 17,8% pak ne zna je li hrvatsko društvo patrijarhalno (Kašić i sur., 2004). Vrlo je važno naglasiti kako se „tradicionalna rodna podjela djelatnosti u kućanstvu odražava u određenoj mjeri i u svijetu plaćenog rada. Tako postoje djelatnosti koje su u većoj mjeri „ženske“ (zdravstvene, socijalne i obrazovne, kućna ispomoć), kao i one „muške“ (građevinarstvo, komunalije, prijevoz, teška industrija), ali tek desetina zaposlenih radi u izrazito rodno segregiranim djelatnostima. Muškarci su nešto manje zastupljeni u uslugama ili područjima vezanim uz proizvodnju znanja i rukovanje informacijama, ključnim djelatnostima u post-industrijskom društvu“ (Matković, 2008: 484). Devedesetih godina nejednakost u praksi prije svega bila je vidljiva upravo na području zapošljavanja gdje je jasna tendencija pogoršanja položaja žena jer je proces demokratizacije koji je donio restrukturiranje i privatizaciju utjecao na tržište rada otpuštanjem radnika, ali na način da tržište rada izbacuje prvo i u znatno većoj mjeri žene, a potom tek muškarce (Leinert Novosel, 1999). No, nije li upravo legitimitet demokracije ugrožen, ako se među ostalim, na području rada i zapošljavanja ne reflektira raznolikost i posebnost, dakako i rodna, tog naroda, građanstva, društva čija to vladavina jest. Baš kao i devedesetih, nakon završetka rata kada su brojne političke, socijalne i gospodarske promjene pogodovala rastu nezaposlenosti žena, i sada desetak godina nakon, scenarij na štetu žena je isti, iako pod drugim uzrokom ovog puta ekonomske krize na svjetskoj razini posljedice su jednake, ali prikrivene, naime iako nezaposlenost muškaraca raste brže nego ona žena, neki autori tvrde kako ekonomska i politička kriza osobito pogađaju žene jer „u društveno recesivnim razdobljima upravo žene i obitelji ublažavaju napetosti i konflikte, odnosno djeluju

kao ublaživač društvenih konflikata“ (Tomić-Kolundrović, Kunac, 2000:16). Da je tomu tako govore i utješni prikriveni statistički podatci, koji na prvi pogled ukazuju na poboljšani položaj žena na tržištu rada, ali ono što nije utješno nalazi se u apsolutnim brojkama i pretpostavkama koje brojke ne sadržavaju, kao i u radu na crno o kojem podataka nema. Baš kao i u godinama neposredno nakon Domovinskog rata, kada izrazito nizak udio nezaposlenih žena (primjerice 49,6 posto 1996. godine) zapravo nije ukazivao na poboljšani položaj žena na tržištu rada, već je označavao evidenciju na Hrvatski zavod za zapošljavanje velikog broja nezaposlenih branitelja. (Kerovec, 2003) „Administrativni broj registriranih nezaposlenih jednak je broju osoba evidentiranih kao nezaposlenih pri Zavodu za zapošljavanje. Prilikom izračuna stope registrirane nezaposlenosti koristi se i administrativno evidentirani broj zaposlenih. Iako ovaj pristup pruža podatke o cjelokupnoj populaciji evidentiranih nezaposlenih osoba i stopi registrirane nezaposlenosti za bilo koji trenutak (odnosno mjesec), ove brojke ne obuhvaćaju čitav fenomen nezaposlenosti niti zaposlenosti- posebice prikrivene nezaposlenosti ili zaposlenosti (administrativni podaci o nezaposlenima tako uključuju osobe koje su tek formalno nezaposlene, a u stvari rade na crno, ili niti ne traže posao, a ne uključuju one koji su nezaposleni, ali nisu evidentirani pri HZZ-u)“ (Matković i sur., 2008:176).

Zapravo, na prvi dojam, vrlo je neočekivana posljedica ekonomske krize smanjenje udjela žena među nezaposlenima, ali kao takva ova neočekivana postavka zaslužuje i detaljno objašnjenje. Naime, dugi niz godina udio žena u Hrvatskoj među nezaposlenima bio je veći od 60 posto (2008. godine iznosio je 62, 2 posto).

Povijesno pak, žene su u razdobljima recesije bivale manje pogođene nezaposlenošću osobito zbog brojnije zaposlenosti u javnom sektoru, koji je manje podložan utjecaju neprilika koje nosi recesija, dok je brojnost zaposlenih žena u granama industrije i građevine bivala i ostala znatno manjom, a upravo su te grane na ekonomske krize najosjetljivije. Tek sredinom 2009. godine udio žena među nezaposlenima počeo je opadati. Upravo ta 2009. u Hrvatskoj je donijela i prvi veći val otpuštanja radnika, prosječna godišnja razina nezaposlenosti 2009. povećana je za 11, 2 posto u odnosu na 2008. godinu. Primjerice, u prosincu 2009. udio nezaposlenih žena iznosio je 56,7 posto, međutim broj nezaposlenih žena u istom tom prosincu povećan je za 10,2 posto u odnosu na prosinac 2008. godine. Najniži udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih zabilježen je u srpnju 2010. godine kad je iznosio 54,5 posto, od kada je u blagom porastu (u listopadu 2010. udio je iznosio 54,6 posto). Pad udjela žena među nezaposlenima može se objasniti porastom broja nezaposlenih u građevinarstvu, koje je tradicionalno rezervirano područjem muške djelatnosti. No rekordno nizak udio žena među nezaposlenima

(54,5) iz srpnja 2010. godine, objašnjiv je i lakšim zapošljavanjem žena na sezonskim poslovima, osobito onih žena koje su prema trajanju nezaposlenosti nezaposlene duže od 12 mjeseci. No, gledajući apsolutne brojke i uzimajući 2009. godinu kao početak krize na svjetskoj razini, odnosno 2008. kao razdoblje koje je prethodilo krizi, uvjetno nazvano razdoblje gospodarske stabilnosti, te kao zaključno razdoblje ukupne brojke o nezaposlenima za 2010. godinu, vidljivo je da se broj nezaposlenih žena povećavao (2008. broj nezaposlenih žena iznosio je 147 201, a 2010. godine

165 620), dok se udio u ukupnom broju nezaposlenih smanjivao (2008. iznosio je 62,2 posto, a 2010. godine 54,8 posto). Stoga, nizak udio žena u ukupnoj nezaposlenosti iako ukazuje na smanjenje jaza između žena i muškaraca kad je riječ o nezaposlenosti, ne znači nužno i poboljšanje položaja žena na tržištu rada.

Tablica 1: Nezaposleni evidentirani u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (godišnji prosjek)

	Ukupno	Žene	Muškarci	Spolna raspodjela%	
				Žene	Muškarci
1985.	119 667	73 884	45 783	61,7	38,3
1990.	160 617	91 376	69 241	56,9	43,1
1995.	240 601	124 232	116 369	51,6	48,4
2000.	357 872	188 502	169 370	52,7	47,3
2005.	308 738	180 796	127 942	58,6	41,4
2006.	291 616	175 097	116 519	60,0	40,0
2007.	264 448	161 966	102 482	61,2	38,8
2008.	236 741	147 201	89 540	62,2	37,8
2009.	263 174	156 059	107 115	59,3	40,7
2010.	302 425	165 620	136 805	54,8	45,2

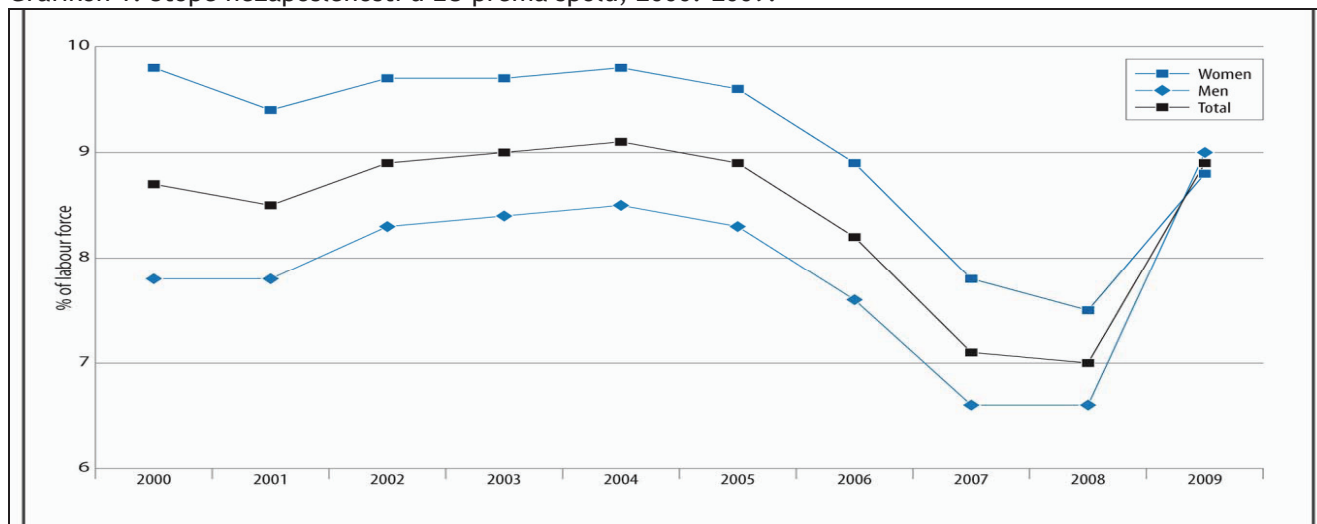
Izvor: Državni zavod za statistiku

Ovaj pad udjela žena u ukupnom broju nezaposlenih nije slučaj samo u Hrvatskoj, prema podacima Eurostata, i u regijama EU27 i SAD-u stopa nezaposlenosti među muškarcima premašila je onu među ženama, i to prvi put otkad se vode te statistike, dakle od 2000. godine. Naime, povijesno gledano, kada je riječ o EU- 27, žene su uvijek bile više pogođene nezaposlenošću nego li je to bio slučaj s muškarcima. Upravo te 2000. godine, otkada su nam i moguće ove usporedbe, stopa nezaposlenosti za žene iznosila je oko 10 %, a ona za muškarce oko 8%. Narednih godina ova razlika u stopama nezaposlenosti muškaraca i žena malo je smanjena, kretala se oko 1,3% te manje-više bivala konstantna, do 2009. godine. Naime, u prvom djelu 2009. godine, točnije u drugom tromjesečju (svibanj) zabilježena je veća stopa nezaposlenosti muškaraca od one žena.

Uspoređujući euro zonu, kao primjer možemo uzeti prvo tromjesečje 2010. godine, u kojem je stopa nezaposlenosti za žene u EU27 iznosila 9,3 za razliku

od Hrvatske gdje je stopa nezaposlenosti žena za isto razdoblje iznosila 11,9 (a u preostala tri tromjesečja prelazila je stopu od 12), što je gotovo za četvrtinu više nego u EU27. Stopa nezaposlenosti muškaraca za isto razdoblje u EU27 iznosila 9,8, a u Hrvatskoj 10, 5. Važno je istaknuti da se radi o anketnoj, a ne registriranoj stopi nezaposlenosti, koju u Hrvatskoj od 1996. godine objavljuje Državni zavod za statistiku, a koji se provode na temelju metodologije Međunarodne organizacije rada (ILO), te su kao takvi usporedivi na međunarodnoj razini. Europski podatci su dostupni na Eurostatu. Za razliku od ranije već spomenute administrativne registrirane nezaposlenosti, prema ovom drugom načinu koji se provodi primjenom redovite ankete o radnoj snazi nezaposlena je ona osoba koja ispunjava tri kriterija; ponajprije da u referentnom tjednu nije obavljala nikakav posao za novac ili plaću uaturi, zatim da je u posljednja četiri tjedna prije anketiranja aktivno tražila posao, te da bi ponuđeni posao mogla početi obavljati u naredna dva tjedna.

Grafikon 1: Stope nezaposlenosti u EU prema spolu, 2000.-2009.

Izvor: Eurostat

Ono što je sigurno, kriza je promijenila rodnu strukturu osoba bez posla, no to ne znači da se broj nezaposlenih žena smanjivao, a onaj muškaraca povećavao. Ujednačenija rodna struktura nezaposlenih rezultat je ubrzanog, dvostrukog ili čak trostrukog rasta nezaposlenosti među muškarcima, dok se broj nezaposlenih žena također povećavao, ali sporije. Ako je razloge potrebno specificirati, onda je najvažniji razlog ovakvom razvoju događaja najveći broj otkaza u građevinarstvu, koje je tradicionalno muška djelatnost, dok se žene u najvećem broju zapošljavaju sezonski, te su spremnije prihvatiti razne poslove. Žene su prednjačile u zapošljavanju osobito u ljetnim mjesecima na poslovima trgovine, pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane, koja su također tradicionalno rezervirana za žensku populaciju. Osim toga, žene se najčešće zapošljavaju na nestandardne načine, na određeno, na pola radnog vremena, honorarno. „Honorarni poslovi, smatra se, omogućuju poslodavcima puno veću fleksibilnost, nego zapošljavanje na puno radno vrijeme te ih stoga često prihvaćaju žene koje pokušavaju uskladiti obveze kod kuće i na poslu. U mnogim slučajevima to se može uspješno provoditi pa žene koje se inače ne bi zaposlile sada mogu biti ekonomski aktivne. No, honorarni posao ima nedostatke, npr. slabije je plaćen, nesiguran je i ne pruža mnogo mogućnosti za napredovanje u karijeri“ (Giddens, 2007: 392). Stoga, mnoge žene prihvaćaju raditi kratkoročno, za malu plaću, bez beneficija, prilikom čega imaju mogućnost brinuti o domaćinstvu i djeci, za što su stereotipno i predodređene. Osim toga, ne treba zaboraviti kako su žene relativno nova radna snaga na tržištu rada.

5. ZAKLJUČAK

I dok statistički podatci pričaju jednu priču, onu utemeljenu na brojkama i činjenicama ukazujući na ujednačeniju sliku žena i muškaraca na tržištu rada i

jednak razmjer u stopama nezaposlenosti, nemojmo izgubiti iz vida nesretne okolnosti koje su dovele do ove „sretne“ ravnopravnosti. Ne preostaje nam ništa drugo negoli pričekati rasplet svjetske krize, a kada je riječ o Hrvatskoj pak vidjeti hoće li antidiskriminacijske mjere politika, strategija i aktivnosti zapošljavanja koje nam nude EU fondovi u obliku projekata te „domaći“ programi gospodarskog oporavka, kao i institucionalne, ustavne i zakonske regulative poput Zakona o ravnopravnosti spolova, Zakona o radu, Obiteljskog zakona, uspostavljanje Ureda Vlade RH za ravnopravnost spolova te imenovanje Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, ali i ulazak Hrvatske u EU¹, polučiti rezultate u obliku smanjivanja rodne neravnopravnosti kako one pri gubljenju posla, tako i one pri izjednačavanju šansi prilikom zapošljavanja muškaraca i žena², ali ne samo onih na određeno, sezonski ili honorarno. Naposljetku želim se još dotaknuti siromaštva kao logične posljedice dugotrajne nezaposlenosti kao i termina „feminizacije siromaštva“ koji se sve češće koristi u feminističkim ali i sociološkim krugovima. Iako siromaštvo dakako pogađa obitelj u cjelini, zbog raspodjele rada i odgovornosti, više pogađa ženu. Fenomen je to koji se manifestira uzrokovan svim ranije navedenim razlozima, uzrocima i razlikama (patrijarhalnošću društva, neravnopravnošću, nejednakošću šansi, razlikama prilikom zapošljavanja, ali i načinom zapošljavanja,...), a kojima je potrebno dodati još trostruku

¹ „Gotovo sve zemlje članice EU primjenjuju pravnu regulativu koja jamči jednaku plaću za jednak rad ili one iste vrijednosti, pravo da osoba ne bude diskriminirana pri odabiru za posao, promociji, na novim radnim mjestima, da ne postoji diskriminacija zbog trudnoće, odsutnosti zbog roditeljskog dopusta i da se osigura povratak na posao: zabranjuje se spolno uznemiravanje na poslu, postoji zabrana diskriminacije vezane uz bračni ili obiteljski status, jamče se jednaki uvjeti za odlazak u mirovinu i, ponegdje, jednake mirovine.“ (Leinert Novosel, 2003:43)

² Lisabonski ugovor

opterećenost žena koja osim zaposlenosti (ako ima sreće) s plaćom najčešće nižom od one muškarca za isti posao, uključuje i biološki faktor majčinstva, te nikako zanemariv neplaćeni rad u kući.

LITERATURA

1. Borić, R. i sur. (2004) Gyne politike ili o političkoj građanki. Zagreb: Centar za ženske Studije.
2. Butler, J. (2006) Žene i filozofija. Subjekti spola/roda/žudnje. str. 241-254, Zagreb: Centar za ženske studije
3. Castells, M. (2000) Uspon umreženog društva. Zagreb: Golden marketing.
4. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2008) *Statistički ljetopis 2008*. Posjećeno 22. veljače 2010. na mrežnoj stranici www.dzs.hr
5. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2009) *Statistički ljetopis 2009*. Posjećeno 22. veljače 2010. na mrežnoj stranici www.dzs.hr
6. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2010) *Statistički ljetopis 2010*. Posjećeno 27. ožujka 2010. na mrežnoj stranici www.dzs.hr
7. Employment in Europe (2009) Dostupno na: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4196&langId=en>
8. Eurostat (2009) Euro area unemployment up to 9.7%. Dostupno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-30102009-AP/EN/3-30102009-AP-EN.PDF
9. Eurostat (2010) Unemployment in the EU and the US .Impact of the crisis on unemployment
20. Zagreb : Ženska infoteka.
10. Giddens A. (2007) Sociologija. Zagreb: Nakladni zavod globus.
11. Haralambos M./ Holborn M. (2002) Sociologija; Teme i perspektive. Zagreb: Golden Marketing.
12. Kašić, B. i sur. (2004) Gyne politike ili o političkoj građanki. Zagreb: Centar za ženske Studije.
13. Kerovec, N. (2003) (Ne)jednakost žena na tržištu rada. Revija za socijalnu politiku, 10(3-4), 263-282.
14. Leinert Novosel, S. (1999) Žena na pragu 21. stoljeća- između majčinstva i profesije. Zagreb: Ženska grupa TOD, EDAC.
15. Matković T. (2008) Tko što radi? Dob i rod kao odrednice položaja na tržištu rada u Hrvatskoj. Revija za socijalnu politiku, 15 (3):479-502.
16. Matković T. i sur. (2008) Socijalna politika Hrvatske. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
17. Stojanov, D. (2009) Suvremenost Marxove teorije ekonomskih kriza : nenaučene lekcije povijesti. Zbornik radova sa 1. internacionalne konferencije «Kako upravljati u vrijeme krize. Ekonomski fakultet Univerziteta u Tuzli, (22-41).
18. Tomić-Kolundrović, I./ Kunac, S. (2000) Rizici modernizacije: žene u Hrvatskoj devedesetih. Split: Udruga građana Stope nade.
19. Walach Scott, J. (2003) Rod i politika povijesti.